

Perspective directions of development of philology, linguistics and communication science

Collective monograph

The monograph is included in scientometric database RSCI

RSCI / РИИЦ
Science Index

Aotearoa publishing
Nelson, New Zealand
2018

Aotearoa publishing, Nelson, New Zealand

**Perspective directions of development of philology, linguistics
and communication science**

Science editor:

Drobyszko S.I.

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor of RANH

Reviewers:

Valeriy Okulich-Kazarin,

*Doctor of Educational Sciences, Professor Pedagogical University of Cracow
(Poland)*

Nina Shatalova,

Doctor Hab. in Social Sciences, Professor, Ural State Railway University (Russia)

Perspective directions of development of philology, linguistics and communication science: Collective monograph. - Aotearoa publishing, Nelson, New Zealand, 2018. - 124 p.

ISBN 978-0-9955865-0-1

The monograph deals with topical issues and prospects for the development of philosophy, philology, linguistics and communitivistics. Collective monograph is intended for politicians, scientists, entrepreneurs, teachers, postgraduate students, students.

ISBN 978-0-9955865-0-1

© 2018 Copyright by Aotearoa publishing,
Nelson, New Zealand
© 2018 Authors of the articles

CONTENT

VIACHESLAV OLEKSENKO. MODERN CLASSES AT UNIVERSITIES	4
ANTONINA ANISHCHUK. OPTIMISATION MODEL OF SPEECH SELF-EXPRESSION IN PRESCHOOLERS.....	19
BURLA A.O., VOZNIY A.P., BURLA O.M., YUNAK A.P. IMPROVEMENT OF HIGH-SPEED ENDURANCE OF YOUNG SPRINTERS ...	32
ВОЗНИЙ А.П., ДОЛГОВА Н.О., БУРЛА А.О., ЮНАК А.П. ІМПЛІЦИТНА БАЗИСНІСТЬ ЛЮДСЬКОЇ ТІЛЕСНОСТІ У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ.....	41
INNA KNYSH. VAGANTES AS AN ESSENTIAL PHENOMENON OF NOMADS AND SEDENTARIC CULTURES.....	55
SVITLANA MATVIENKO. TERMS OF USE THE BASICS OF THE ART OF LOCAL HISTORY IN PATRIOTIC EDUCATION OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE	72
БОРДЮГ Н.С. ЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ З ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ У ТЕОРЕТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОЛОГІЇ.....	86
ВОЙТОВСЬКА О.М. СИСТЕМНИЙ, ДІЯЛЬНІСНИЙ, ОСОБИСТІСНИЙ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	94
SVITLANA TOLOCHKO, TETIANA KOLESNYK. BACKGROUNDS FOR FORMING PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE FOR STUDENTS OF AGRICULTURAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS	110

Svitlana Matvienko
Ph.D., Associate Professor
Nizhyn Mykola Gogol State University (Ukraine, Nizhyn)

TERMS OF USE THE BASICS OF THE ART OF LOCAL HISTORY IN PATRIOTIC EDUCATION OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE

Матвієнко С.І.

канд. пед. наук, доцент

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Україна, м. Ніжин)

УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСАД ХУДОЖНЬОГО КРАЄЗНАВСТВА В ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

***Abstract.** The article reveals the specificity of art local history as one of the means of Patriotic education of children of preschool age, defines its structure; the conditions that can determine the effectiveness of the process of using the basics of art local history in working with children of preschool age for their Patriotic education.*

***Key words:** art local history, Patriotic education, children of preschool age.*

***Анотація.** У статті розкрито специфіку художнього краєзнавства як одного із засобів патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку, визначено його структуру; розглянуто умови, які здатні надати ефективність процесу використання основ художнього краєзнавства у роботі з дітьми старшого дошкільного віку щодо їх патріотичного виховання.*

***Ключові слова:** художнє краєзнавство, патріотичне виховання, діти старшого дошкільного віку.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі Україна, як молода незалежна держава, розв'язує складні завдання національного відродження. У «Програмі патріотичного виховання», «Концепції національно-патріотичного виховання», «Концепції краєзнавчої освіти та виховання» зазначається, що виховання дітей і молоді має бути спрямоване на культурно-духовне відродження українського народу, його традицій, менталітету, створення нормативно-правової бази та комплексу заходів з метою виховання патріотичних почуттів громадян України, орієнтацію юнацтва на формування мотивації до захисту інтересів Батьківщини, у тому числі – визначеними складними військово-політичними реаліями сьогодення.

Дієвим соціально-культурним та виховним фактором впливу на особистість дитини, розвитку її самосвідомості, моральності, громадянськості,

закладання основ духовності та патріотизму є художнє краєзнавство. Його виховні можливості важко переоцінити, якщо співвідносити із сучасними завданнями освіти взагалі й дошкільної освіти, – зокрема. Тому цілком логічно, що аналіз сьогоденної педагогічної практики у закладі дошкільної освіти засвідчує підвищений інтерес до відродження й удосконалення засад художньо-краєзнавчої роботи з дітьми старшого дошкільного віку, перш за все, в такому важливому напрямі роботи, як патріотичне виховання. При цьому виникає потреба наукового підходу до розробки цієї проблеми з урахуванням умов, у яких перебуває суспільство та сучасні заклади дошкільної освіти, що й визначає *актуальність даної статті*.

Метою статті є розкриття умов використання засад художнього краєзнавства у роботі з дітьми старшого дошкільного віку щодо їх патріотичного виховання.

Виклад основного матеріалу. Виховання нового покоління українських патріотів слід розпочинати вже з періоду дошкільного дитинства. Про це зазначено у змісті Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, в якому наголошено на необхідності раннього прилучення дитини до системи культурних цінностей і традицій українського народу, його фольклорної скарбниці, виховання шанобливого ставлення до рідної мови, формування культури міжетнічних та міжособистісних взаємин [4].

Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується [3, с. 241]. Патріотичне виховання як введення підростаючого покоління в систему цінностей демократичного (громадянського) суспільства передбачає формування у нього основ громадянської культури.

Близьким до поняття «патріотизм» є поняття «національно-патріотичне виховання». Воно розглядається як процес формування національної самосвідомості, усвідомлення власної гідності, традиційних цінностей культури. Національно-патріотичне виховання на традиціях українського народу розглядають у своїх працях І. Бех, А. Богуш, Ю. Бондаренко,

О. Вишневський, Н. Гавриш, Р. Захарченко, П. Ігнатенко, В. Каюков, В. Лаппо, О. Онищук, Н. Рогальська, Б. Ступарик, М. Стельмахович, К. Чорна, О. Ярмоленко та ін.

У закладах дошкільної освіти України національно-патріотичне виховання здійснюється згідно положень Конституції України, законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту». Оновлені підходи до патріотичного виховання дітей дошкільного віку відображено в низці законодавчо-нормативних документів періоду 2015/2016 рр.: Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016/2020 рр.) (затверджено Указом президента України від 13. 10. 2015 р. за № 641) Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (від 16. 06. 2015 р. № 641), Постанові МОН України «Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2015 р.), інструктивно-методичних рекомендаціях МОН України «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах» (2016 р.).

У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затвердженої Наказом МОН України від 16.06.2015 р. №641, окреслено завдання з формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, любові до Батьківщини тощо. Для підвищення якості дошкільної освіти, педагогічним колективам ЗДО рекомендується спрямовувати свою діяльність на національно-патріотичне виховання у контексті розвитку духовного потенціалу особистості дитини дошкільного віку [8].

В останні роки в навчальних закладах України, у тому числі – дошкільних, з метою організації патріотичного виховання дітей все активніше запроваджуються засади художнього краєзнавства.

Художнє краєзнавство є особливим механізмом виховної роботи в навчальних закладах (загальної та додаткової освіти), який здатний забезпечувати не тільки предметний, але й духовний потенціал різних видів художньо-краєзнавчої діяльності (за визначенням А. Торхової) [16, с. 15].

Художньо-краєзнавча діяльність визначає два результати щодо її

проведення:

- 1) *предметний (матеріалізований) результат* представлений в зібраннях музейних експозицій, різноманітних виставках, виставах, театралізовано-обрядових дійствах тощо;
- 2) *духовний результат* визначається в набутих учасниками даного виду діяльності судження, погляди, переживання, почуття. Інакше кажучи, це ті ставлення, що людина визначає до рідного краю, його природи, культури, мистецтва, до людей та самої себе. Ці ставлення формуються у дітей в процесі досягнення предметних результатів художньо-краєзнавчої діяльності.

Успіх художнього краєзнавства багато в чому залежить від того, наскільки педагог (або педагогічний колектив у цілому) глибоко усвідомлює можливості та специфіку даного виду роботи, а також здатний вибудувати чітку, ефективну систему виховання в єдності її змістовного та організаційного компонентів [13]. Зазначимо, що серед багатьох видів діяльності головним є пізнання, яке безпосередньо пов'язане з творчим процесом. Це можливо за умов керівництва та безпосередньої участі в ньому активної творчої особистості. Н. Бондаренко зробила дуже цінний висновок: «фактором розвитку духовної культури малят є національний світогляд вихователя, його готовність бути носієм народної культури» [2, с. 102]. Особливої значущості проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності набуває, з погляду формування мотиваційної орієнтації особистості, з урахуванням інтересів, зацікавленості конкретним явищем, що суттєво впливає на її ставлення до навчання.

А. Фоменко розглядає художнє краєзнавство як дієвий особливий виховний простір, що базується на подіях, який акумулює в собі цінності побутового способу існування, що орієнтує особистість на розвиток і реалізацію своєї плідності. Духовні цінності, втілені в об'єктах художнього краєзнавства, розпредмечуються в цілях і засобах художньо-краєзнавчої діяльності. Ці цінності набувають особистісно значущий статус в процесі

осмислення і зважування дітьми та молоддю смислових змістів діяльності щодо їх близькості до власного Я, результатом чого є їх рішення про особистісні уподобання [17, с. 6].

Вибір дітьми бажаних цілей і засобів художньо-краєзнавчої діяльності, реалізація мотивів і потреб в обраній позиції сприяють трансформації духовних цінностей в цінності особистості. Тому сутність процесу виховання духовних цінностей засобами художнього краєзнавства характеризується як створення умов для збагачення духовного світу дітей мотивами і навичками особистісного самовизначення і творчої самореалізації в різних видах художньо-краєзнавчої діяльності. Інтегративним показником результативності даного процесу є усвідомлений і мотивований вибір дитиною необхідного рівня активності в художньо-краєзнавчій діяльності та підтримання лінії поведінки на її реалізацію.

Ми вбачаємо, що художнє краєзнавство має свою об'єктну систему, яка, в свою чергу формує його *структуру*, представлену нами на рис. 1

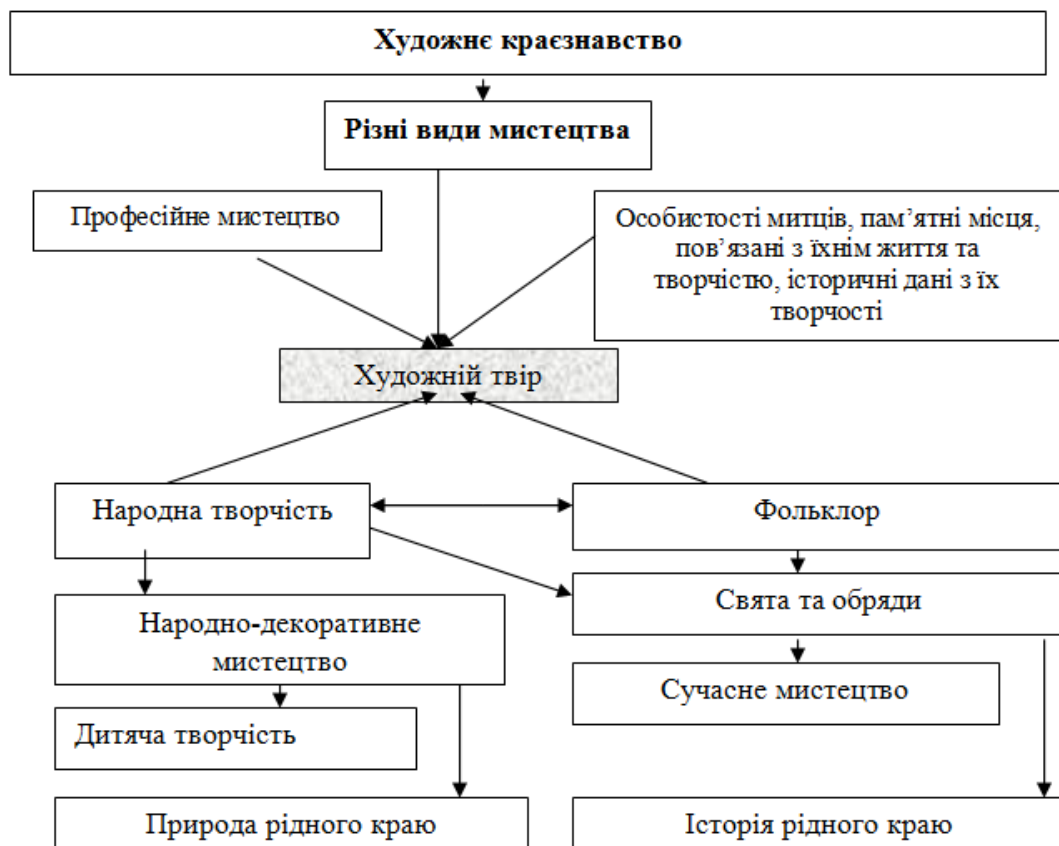

Рис. 1. Структура художнього краєзнавства

Основою художнього краєзнавства є вивчення рідного краю. Кожен регіон нашої країни відрізняється самобутністю традицій, художньої культурної спадщини, яка залишилася від попередніх поколінь, від того, розвиток яких напрямів художньої культури домінує в краї, якими культурними цінностями живуть люди. Усе це утворює неповторне середовище, своєрідний духовний простір, що має вплив на розвиток особистості.

Художня культура охоплює усе багатство та різноманітність способів естетичної діяльності, пов'язаної зі створенням, вивченням, збереженням та пропагандою творів мистецтва. Будь-який вид народного або професійного мистецтва являє собою специфічну форму відображення дійсності в художніх образах та є складовою частиною духовної культури людства, його образним літописом.

Дитина починає любити свою країну вже після того, коли ніби «зростається» зі своєю родиною, знайомиться з природою, культурою, мовою, традиціями свого рідного краю, при цьому батьки, спосіб життя родини мають провідне значення у становленні особистості малюка.

Саме такий підхід у виховній практиці враховує головні принципи виховання, які дозволяють закладати фундамент основ духовності дошкільника, використовуючи багатий культурний потенціал регіону та його історичну спадщину. У цьому віці виникають реальні можливості для опосередкованого засвоєння дітьми знань, які виходять за межі їхнього життєвого досвіду та безпосереднього сприймання, є віддаленими в просторі та часі.

Високий рівень пізнавальної активності, емоційна чутливість, діяльнісна налаштованість є провідною передумовою активного прилучення дітей старшого дошкільного віку до елементів культури та історії рідного народу, які можуть засвоюватися дітьми, у тому числі, за використання доцільних форм художнього краєзнавства.

Історико-культурна спадщина – результати матеріального, духовного виробництва та міжкультурних комунікацій, соціокультурний та духовний досвід попередніх поколінь, духовна пам'ять людства.

Розрізняють три основні рівні культурних надбань:

- 1) регіональний,
- 2) національний
- 3) загальнолюдський.

Як зазначає А. Торхова, кожен регіон відрізняється самобутністю свого художнього життя. Це залежить багато від чого: від культурних традицій, від тієї культурної спадщини, що залишилося життєтворчістю попередніх поколінь [16, с. 7].

Н. Рогальська за результатами дослідження (анкетування вихователів, спостереження занять з народознавства, тощо) зробила висновок про те, що у виховній роботі в дитячому садку нині майже не використовується принцип регіональності ознайомлення дітей з рідним краєм, його історією, культурою, традиціями та іншим [14, с. 20].

Ключовим аспектом художнього краєзнавства є *регіональна культура*, яка є своєрідним варіантом національної культури. Регіональна культура наслідує цілісно-нормативне ядро національної культури, форми і способи життя людей і адаптує їх до умов конкретної території (В. Козлова, С. Липенкова, Л. Масол, Н. Миропольська, І. Мурзіна та ін.). Регіональну культуру можна розглядати як модель життя, як об'єкт культурного простору, у який з моменту народження включається людина, що проживає на території означеного регіону (О. Бистрова, В. Каганський та ін.).

Багато вчених визначають, що вивчення регіональної культури було б неповним без включення в неї систем трансляції соціального досвіду, особливе місце серед яких в сучасній культурі займають системи освіти (навчання) [10 ; 11].

Ефективність використання засад художнього краєзнавства у патріотичному вихованні старших дошкільників уможлиблюється дотриманням ряду *педагогічних умов*, серед яких ми визначили, зокрема:

- 1) *використання у роботі з дошкільниками форм прямого та опосередкованого художнього краєзнавства;*

Важливою формою навчання дошкільників у процесі організованої пізнавальної діяльності було й залишається заняття. Їх основне призначення – повідомлення дітям нових знань і створення умов для їх подальшого застосування. Практика сучасних закладів дошкільної освіти визначає широкий спектр видів занять, серед яких: комбіновані, інтегровані, комплексні, сюжетні, сюжетно-ігрові тощо. Ознайомлення дітей із рідним краєм відбувається на заняттях з ознайомлення із соціумом, заняття з народознавства; заняття художньо-продуктивною діяльністю (з акцентом на малюванні, ліпленні або аплікації), а також заняття з конструювання.

Оскільки краєзнавчі заняття складні як за змістом, так і за формою передачі, вихователь не повинен обмежуватись у своїй роботі лише одним розділом програми або віддавати перевагу тому чи іншому виду занять.

Спираючись на праці А. Торхової, можна визначити, що формами прямого краєзнавства є художньо-краєзнавча екскурсія, відвідування музею (місцевого або музейного осередку у ЗДО); відвідування театру; дитячий туризм з елементами краєзнавства; участь у спеціальних краєзнавчих проектах. У процесі прямого краєзнавства можна організувати відвідування місцевого художнього салону, зустріч із майстрами вишивки, кераміки, ткання, витинання, участь у так званій «ремісничій майстерні» [16].

Формами опосередкованого художнього краєзнавства є: свята, розваги, спеціально організовані ігри, народні дійства, «віртуальні мандрівки містом», уявні подорожі картою (фото) міста, свого мікрорайону тощо; вивчення родословної, сімейних реліквій тощо. Чільне місце при плануванні виховного процесу в українських дошкільних закладах С. Русова відводила календарній обрядовості. Приміром, у статті «Роль жінки у дошкільному вихованні» зазначено: «у життя дитячого садка мають бути введені народні свята (Різдво з колядками, з Вертепом, Русалчині дні з веснянками, вінками з квітів, Івана Купала з купальськими вогнями і піснями і т. ін.)» [15].

Все активніше в практику навчальних закладів входять так звані краєзнавчі гуртки. Метою їх діяльності є не тільки вивчення рідного краю, але

й залучення дітей та молоді до активного відпочинку, різних форм оздоровчої, патріотичної роботи тощо.

Зміст гурткової роботи визначається авторськими програмами, які складаються керівниками гуртків на основі власної педагогічної діяльності і обов'язково узгоджується з освітньою програмою, затвердженою МОН України, за якою працює заклад, і відображається в річному плані роботи.

2) облаштування музейного середовища, в якому сконцентровано різноманітні елементи місцевого художнього краєзнавства.

Останнім часом музей як важливий соціально-культурний об'єкт все активніше входить в освітні процес навчальних закладів. У дисертаційних дослідження Т. Белофастової, М. Білалова, О. Бойко, Я. Макарчук, С. Михайличенко, Ю. Павленко, М. Пурселіна розглянуто виховний потенціал музейної педагогіки, який спирається на такі наукові галузі, як: музеєзнавство, історію, культурологію, педагогіку, психологію. Р. Кондратенко вказує на те, що підґрунтя музейної педагогіки має складати декоративно-ужиткове мистецтво, яке сприяє етнізації дитини [7, с. 34].

Як правило, у дошкільному навчальному закладі створюється міні музей, розроблений за відповідним проектом. Діти, за допомогою вихователя, розміщують в ньому експонати, аналізують, яким чином їх найкраще розмітити, надають цікаві ідеї щодо їх розташування, до пошуку нових зразків. Важливо також навчити дітей коментувати свій вибір, спираючись на набутий досвід художнього краєзнавства, знання народного декоративного мистецтва.

Г. Беленька визначає думку, що функціонування музею у ЗДО надасть ефективності, якщо будуть задіяні наступні напрямки:

- 1) відповідно до заздалегідь складеної програми, діти стають постійними відвідувачами класичних (дорослих) музеїв;
- 2) музейні працівники, згідно заздалегідь складеної програми, приходять в дошкільний заклад до дітей і розповідають про його експонати, демонструють їх (можливе й використання інформаційних технологій);
- 3) в освітньому просторі ЗДО створюється один чи декілька тематичних

міні-музеїв у різних вікових групах, експонати використовуються в навчальному процесі;

- 4) створення в ЗДО виокремленого музею, який містить оригінальні експонати і здійснює свою просвітницьку діяльність не лише серед дітей навчального закладу, але й серед родин вихованців, учнів найближчих шкіл, громадськості [1, с. 398].

Ці та інші види музейної педагогіки повинні скласти основу щодо добору відповідних форм роботи з дітьми як у сприятливі пори року, так і в терміни, коли неможливо проводити екскурсії, подорожі містом тощо.

- 3) *втілення елементів регіональної культури у практичну художньо-продуктивну діяльність.*

Зразки художнього краєзнавства, з якими ознайомилися діти мають втілитися в їхніх практичних роботах. Цьому може сприяти як організована, так я самостійна художньо-продуктивна діяльність дітей. Нам прийнятна думка В. Лаппо про те, що дошкільники повинні не тільки засвоювати культурні цінності рідного краю, але й відтворювати їх у різних видах художньої діяльності, в яких дітям найлегше та найприйнятніше транслювати етнокультурний потенціал рідного краю [9, с. 98]

Таку роботу можна проводити на заняттях художньо-продуктивною діяльністю (з акцентом на малюванні, ліпленні або аплікації), на занятті з конструювання. Важливого значення щодо втілення бачених елементів художнього краєзнавства мають заняття дітей художньою працею.

На нашу думку, на заняттях з художньої праці виховання патріотизму успішно відбувається у процесі залучення дітей до національної культурної спадщини [12]. Провідну роль щодо цього відіграють елементи народного декоративно-прикладного мистецтва. Благодатний педагогічний матеріал століттями накопичувався у декоративно-ужитковому мистецтві, народних промислах, у творах українських майстрів, які близькі та зрозумілі дітям дошкільного віку. Народні майстри впродовж століть опановували секрети технічної майстерності, орнаментування, формотворення, розвитку художніх

образів. Декоративно-прикладне мистецтво є невичерпним джерелом культури українського народу. Воно має унікальні можливості впливу на особистість та формування в неї національного світогляду, характеру, глибокої духовності, починаючи з перших років життя [12, с. 37].

Тому у процесі занять дітей художньою працею слід надавати дітям зразки робіт місцевих умільців – вишивку, різьблення, роботу з природним матеріалом, папером, ляльки-мотанки тощо. Побачене дітьми має сприйматися дітьми не як «фабричний виріб», а як продукт людської праці, що за влучним висловом мистецтвознавця Б. Неменського «пронизаний живим нервом», тому є особливо цінним та значущим для дитини.

Великі можливості щодо залучення дитини старшого дошкільного віку до регіональної культури має зображувальне мистецтво. Відвідуючи виставки робіт місцевих художників, діти збагачуються враженнями від втілення знайомих пейзажів, будівель, архітектурних споруд в творах живопису, набувають уявлень про традиційні та сучасні види народно-декоративного мистецтва.

О. Дронова проаналізувала особливості технології «наслідування зразка» художника, який у практиці роботи з дітьми реалізується через: відвідування виставок та експозицій творів мистецтва, екскурсій до музею, картинної галереї, виставкового залу. Безперечно, усі ці напрями роботи можуть мати як народознавче, так і сучасне мистецьке підґрунтя [5, с. 21].

Залучення дитини до регіональної культури є важливою умовою виховання її як справжнього громадянина, патріота своєї країни. Лише за дотримання системи наведених вище педагогічних умов вважаємо за можливе успішну реалізацію завдань методики виховання патріотизму у старших дошкільників засобами художнього краєзнавства.

Але використовуючи принцип регіонального підходу до ознайомлення дошкільників з культурно-історичною спадщиною, треба враховувати застереження науковців щодо однобічного захоплення місцевим матеріалом, тому необхідно, щоб програма роботи включала матеріал, зміст якого

стосується українських символів, оберегів, традицій, національних свят, народних ігор, народних промислів та ремесел надбання українського народу є тим скарбом, який складає загальнонародський фонд духовного багатства.

З огляду на це, привертає увагу парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку О. Каплуновської «Україна – моя Батьківщина», в якій виокремлено, зокрема, такі розділи тематичного змісту роботи з дітьми, як-от: «Рідне місто (село)», «Культура України», в межах реалізації яких вихователь може задіювати потенціал художнього краєзнавства [6].

Дослідниця А. Гончаренко, за вимогами дошкільної освіти, створила регіональну парціальну програму «Я – киянин», яка спрямована на відкриття для дитини простору рідного міста, з його культурними, історичними пам'ятками, життям містян в минулому та сьогодні. Саме такі регіональні програми, на нашу думку мають великі перспективи щодо ознайомлення дитини з рідним краєм та вихованням у дітей основ патріотизму.

Висновки. Художнє краєзнавство визначає великий потенціал щодо використання його основ у патріотичному вихованні дітей старшого дошкільного віку. період старшого дошкільного дитинства визначає свої особливості щодо організації роботи з патріотичного виховання дітей, у тому числі – за включення їх у різні види краєзнавчої роботи. Старший дошкільний вік є найсприятливішим для усвідомленого опанування дитиною різноманітних аспектів етнокультури рідного краю. Коротка характеристика умов використання засад художнього краєзнавства у патріотичному вихованні дітей старшого дошкільного віку надана у даній статті.

Література:

1. Беленька Г. Місце музейної педагогіки в освітньому процесі сучасного дошкільного навчального закладу / Г. Беленька // Збірник наукових прац. Вип. 18 (№1). – 2015. – С. 396-400.
2. Бондаренко Н. Б. Формування духовних цінностей у старших дошкільників засобами регіональної історико-культурної спадщини : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 – «Теорія і методика виховання» / Бондаренко Наталія Борисівна – Луганськ, 2007. – 239 с.

3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / відповід. ред. С. Гончаренко – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні : Електронний ресурс.
5. Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрану.
6. Дронова О. О. Педагогічна технологія формування національного типу особистості в старшому дошкільному віці засобами народного мистецтва / О. О. Дронова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : Зб. наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1 (44), 2011. – С. 21-25.
7. Каплуновська О. Україна – моя Батьківщина. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О. М. Каплуновська та ін. ; за наук. ред. О. Д. Райпольської. – Тернопіль : Мандрівець, 2016. – 72 с.
8. Кондратенко Р. В. Виховання креативної особистості дошкільника засобами музейної педагогіки / Р. В. Кондратенко // Горизонти образования. – 2012. – №3 (36). – С. 33-36.
9. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. – Електронний ресурс : Режим доступу : osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154 – назва з екрану.
10. Лаппо В. В. Формування у старших дошкільників ціннісного ставлення до рідного краю засобами етнокультури (на прикладі гуцульського етнорегіону) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. : 13.00.08. «Дошкільна педагогіка» / Лаппо В. В. ; Інститут проблем виховання АПН України. – К., 2008. – 20 с.
11. Матвієнко С. І. Підготовка майбутнього фахівця дошкільної освіти до використання елементів культури рідного краю / С. І. Матвієнко // Наукові записки НДУ імені Миколи Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки». – 2011. – № 4. – С. 160-163.
12. Матвієнко С. І. Регіональна культура як засіб удосконалення фахової підготовки майбутніх вихователів / С. І. Матвієнко // Імідж сучасного педагога. – 2010. – №6-7 (105-106). – С. 36-38.
13. Матвієнко С. І. Художня праця та основи дизайну : навч. посібн. / С. І. Матвієнко. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 201 с.
14. Патриотическое воспитание дошкольников средствами краеведо-туристической работы : уч. пособ. / Под ред. А. А. Остапца, Г. Н. Абросимовой, М. Е. Трубачевой. – М. : АРКТИ, 2003. – 176 с.
15. Рогальська Н. В. Розвиток надбань української дошкільної етнопедагогіки та їх використання в сучасному дошкільному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. В. Рогальська. – К., 1998. – 23 с.
16. Русова С. Соціальний інстинкт / С. Русова // Вибр. пед. тв. у 2 кн. – кн. 1. / За ред. Є. І. Коваленко. – К. : Либідь, 1997. – 272 с. – С. 205-206.
17. Торхова А. В. Художественное краеведение в воспитании школьников : пособ. для учит. / А. В. Торхова. – Минск, 2000. – 126 с.

18. Фоменко А. А. Воспитание духовных ценностей подростков средствами художественного краеведения : автореф. дисс ... канд. пед. наук : спец. : 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания» / Фоменко А. А. ; Витебский государственный университет имени П. М. Машерова. – Витебск, 2012. – 22 с.
19. Шаповал Л. Формування національної свідомості дошкільників засобами музейної педагогіки / Л. Шаповал // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 4. – С. 11.